

VLAAMSE ADVIESCOMMISSIE VOOR VOLKSRAADPLEGINGEN

ADVIES VAV/2023/2

In haar vergadering van 20 januari 2023 om 10u00 heeft de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen, samengesteld uit:

Mevrouw Kaat Leus, voorzitter, de heer Steven Van Hecke, ondervoorzitter, en mevrouw Karen Deckers (effectieve leden), de heer Thomas Van Langenhove, de heer Edwin Lefebre, mevrouw Sofie Mariën en mevrouw Sofie Hennau (plaatsvervangende leden).

beraadslaagd over de hiernavolgende vragen die door mevrouw Staes namens het lokaal bestuur van de gemeente Zwijndrecht bij e-mails van 21 december 2022 en 11 januari 2023 werden voorgelegd:

- 1) Hoe formuleren wij het best onze vraag, in het geval er vastgehouden wordt aan de beslissing om alsnog tot een fusie over te gaan, ook al zou één van de andere gemeenten toch niet voor een fusie kiezen?
- 2) Is ons alternatief (m.n. *“Moet de gemeente Zwijndrecht fuseren met de gemeenten Beveren en Kruibeke op 1 januari 2025?”*) een goede vraag? (als er gekozen wordt om te fuseren met de drie gemeenten, en misschien toch ook als er gekozen wordt om nog steeds te fuseren met één van de andere gemeenten) .
- 3) Op de website van ABB staan een aantal modeldocumenten, maar ontbreken er volgens mij ook een aantal (bv. oproepingsbrief voor potentiële deelnemers, proces-verbaal, oproeping getuigen, aanstellingsbrieven voor voorzitters en bijzitters, formulieren die de voorzitter tijdens en na de stemming moet invullen, enz.). Zijn die beschikbaar of moeten we deze zelf maken?
- 4) Ik vond geen informatie terug over wie als getuige kan optreden tijdens de stemming, hoeveel getuigen mogelijk zijn, enz. Is de werkwijze ongeveer hetzelfde als bij de verkiezingen?
- 5) Er wordt in het besluit van de Vlaamse regering gesproken over presentiegelden, maar niet over het bedrag. Hoeveel bedraagt het presentiegeld?

Bovenstaande vragen werden reeds ter zitting van 20 januari 2023 voorgelegd aan de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen die daarover diezelfde dag heeft beraadslaagd. Het resultaat van die beraadslaging kan worden gelezen in advies VAV/2023/1. Omwille van een bijkomende vraag dd. 23 januari 2023 rond de vraagstelling en de registratie van onvolledig ingevulde stembiljetten (zie *infra*), werd evenwel besloten om de beantwoording van de

oorspronkelijke vragen opnieuw te behandelen in het licht van het advies dat verleend zal worden op deze bijkomende vraag.

Aan het secretariaat van de commissie werd bij e-mails van 23 januari 2023 en 2 februari 2023 voorts gecommuniceerd dat het schepencollege van Zwijndrecht intussen werd ingelicht omtrent de vergadering van de commissie dd. 20 januari 2023. In navolging daarvan zou het college van burgemeester en schepenen van Zwijndrecht hebben aangegeven dat zij -ter voorbereiding van de vergadering van de commissie dd. 17 februari 2023 wat volgt wenste te verduidelijken.

Het college stelde dat, anders dan in de aan de commissie voorgelegde vragen 1) en 2) (*cfr. supra*) kan worden gelezen, er in de praktijk slechts 1 fusiescenario mogelijk is, namelijk een fusie van de drie gemeenten (Zwijndrecht, Beveren en Kruibeke). En dit om de volgende redenen:

- De gemeenten Kruibeke en Beveren hebben duidelijk aangegeven de intentie te hebben om te fuseren. Intussen is er een transitie-manager aangesteld die de fusie voorbereidt voor de 3 gemeenten.
- Enkel de gemeente Zwijndrecht wenst eerst de bevolking te betrekken en een volksraadpleging te organiseren, vooraleer een definitieve goedkeuring voor de fusie te geven.

In navolging van bovenstaande communicatie zou het scenario dat Zwijndrecht slechts zou fuseren met één van de andere gemeenten (Beveren of Kruibeke) volgens het schepencollege aldus een eerder hypothetisch en niet realistisch scenario zijn. Deze verduidelijking van het schepencollege heeft een rechtstreekse impact op het door de commissie opgestelde advies VAV/2023/1.

In haar vergadering van 17 februari 2023 om 10u00 heeft de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen, samengesteld uit:

Mevrouw Kaat Leus, voorzitter, de heer Steven Van Hecke, ondervoorzitter, de heer Wouter Van Dooren, de heer Stef Keunen en mevrouw Karen Deckers (effectieve leden) en de heer Edwin Lefebvre (plaatsvervangend lid),

mede in het licht van de bijkomende duiding van de gemeente Zwijndrecht, (opnieuw) beraadslaagd over de vragen 1) tot 5), evenals over de bijkomende vragen 6) en 7) die door mevrouw Staes namens het lokaal bestuur van de gemeente Zwijndrecht bij e-mails van 21 december 2022, 11 januari 2023, 23 januari 2023 en 2 februari 2023 werden voorgelegd. Deze vragen luiden als volgt:

- 1) Hoe formuleren wij het best onze vraag, in het geval er vastgehouden wordt aan de beslissing om alsnog tot een fusie over te gaan, ook al zou één van de andere gemeenten toch niet voor een fusie kiezen?
- 2) Is ons alternatief (m.n. *“Moet de gemeente Zwijndrecht fuseren met de gemeenten Beveren en Kruibeke op 1 januari 2025?”*) een goede vraag? (als er gekozen wordt

om te fuseren met de drie gemeenten, en misschien toch ook als er gekozen wordt om nog steeds te fuseren met één van de andere gemeenten) .

- 3) Op de website van ABB staan een aantal modeldocumenten, maar ontbreken er volgens mij ook een aantal (bv. oproepingsbrief voor potentiële deelnemers, proces-verbaal, oproeping getuigen, aanstellingsbrieven voor voorzitters en bijzitters, formulieren die de voorzitter tijdens en na de stemming moet invullen, enz.). Zijn die beschikbaar of moeten we deze zelf maken?
- 4) Ik vond geen informatie terug over wie als getuige kan optreden tijdens de stemming, hoeveel getuigen mogelijk zijn, enz. Is de werkwijze ongeveer hetzelfde als bij de verkiezingen?
- 5) Er wordt in het besluit van de Vlaamse regering gesproken over presentiegelden, maar niet over het bedrag. Hoeveel bedraagt het presentiegeld?
- 6) Uit artikel 20 van het BVR van 18 mei 2018 kan ik niet opmaken hoe het telbureau een stembiljet correct moet registreren in geval er meerdere vragen zijn en er op één van de vragen niet wordt geantwoord. Is het volledige stembiljet dan blanco? Of moeten de beantwoorde vragen als geldig geregistreerd worden en de ene vraag die niet beantwoord is als blanco?
- 7) Er wordt gevraagd om advies te geven over de volgende vraagstelling: *“Moet de gemeente Zwijndrecht fuseren met de gemeenten Beveren en Kruibeke op 1 januari 2025?”*

ADVIES VAN DE VLAAMSE ADVIESCOMMISSIE VOOR VOLKSRAADPLEGINGEN

1. Ontvankelijkheid

De vraag handelt over een mogelijke vrijwillige fusie van de gemeente Zwijndrecht met de gemeente Beveren en/of Kruibeke. In de gemeenteraad van 27 oktober 2022 werd door de gemeente Zwijndrecht besloten om haar principiële goedkeuring te hechten aan een vrijwillige samenvoeging van de gemeenten Zwijndrecht, Beveren en/of Kruibeke vanaf 1 januari 2025. In navolging van deze beslissing zou in de loop van september/oktober 2023 in Zwijndrecht een gemeentelijke volksraadpleging gehouden worden, vooraleer over te gaan tot een definitieve beslissing.

2. Vraag en situering

Bij e-mails van 21 december 2022 en 11 januari 2023 stelde mevrouw Staes namens het lokaal bestuur van de gemeente Zwijndrecht bepaalde adviesvragen. De vragen hebben betrekking op een aantal technische aspecten. Daarnaast informeert het lokaal bestuur naar de juistheid van hun vraagstelling.

Aan het secretariaat van de commissie werd bij e-mails van 23 januari 2023 en 2 februari 2023 gecommuniceerd dat het schepencollege van Zwijndrecht intussen werd ingelicht omtrent de vergadering van de commissie dd. 20 januari 2023. In navolging daarvan zou het college van burgemeester en schepenen van Zwijndrecht hebben aangegeven dat zij -ter voorbereiding van de vergadering van de commissie dd. 17 februari 2023- enkele zaken wenste te verduidelijken.

Het college stelde dat er in de praktijk slechts 1 fusiescenario mogelijk is, namelijk een fusie van de drie gemeenten (Zwijndrecht, Beveren en Kruibeke). En dit om de volgende redenen:

- De gemeenten Kruibeke en Beveren hebben duidelijk aangegeven de intentie te hebben om te fuseren. Intussen is er een transitie-manager aangesteld die de fusie voorbereidt voor de 3 gemeenten.
- Enkel de gemeente Zwijndrecht wenst eerst de bevolking te betrekken en een volksraadpleging te organiseren, vooraleer een definitieve goedkeuring voor de fusie te geven.

In navolging van bovenstaande communicatie zou het scenario -dat Zwijndrechts slechts zou fuseren met één van de andere gemeenten (Beveren of Kruibeke)- volgens het schepencollege aldus een eerder hypothetisch en niet realistisch scenario zijn.

3. Beoordeling van de adviesvragen door de VAV

- 1) *Hoe formuleren wij het best onze vraag, in het geval er vastgehouden wordt aan de beslissing om alsnog tot een fusie over te gaan, ook al zou één van de andere gemeenten toch niet voor een fusie kiezen? Is de vraagstelling “Moet de gemeente Zwijndrecht fuseren met de gemeente Beveren en/of gemeente Kruiseke op 1 januari 2025?” dan correct?*
- 2) *Is ons alternatief (m.n. “Moet de gemeente Zwijndrecht fuseren met de gemeenten Beveren en Kruiseke op 1 januari 2025?”) een goede vraag? (als er gekozen wordt om te fuseren met de drie gemeenten, en misschien toch ook als er gekozen wordt om nog steeds te fuseren met één van de andere gemeenten)*

Beide vragen worden hieronder samen behandeld.

Door de vraagsteller werd verduidelijkt dat er in de praktijk nog slechts één fusiescenario mogelijk is, namelijk een fusie van de drie gemeenten (Zwijndrecht, Beveren en Kruiseke). Zowel Kruiseke als Beveren zou reeds duidelijk hebben aangegeven dat zij de intentie hebben om te fuseren. Intussen is er bovendien ook een transitie-manager aangesteld die de fusie voorbereidt voor de 3 gemeenten. Enkel de gemeente Zwijndrecht wenst eerst de bevolking te betrekken en een volksraadpleging te organiseren, vooraleer een definitieve goedkeuring voor de fusie te geven.

Gelet op deze bijkomende duiding van de vraagsteller dient de commissie te besluiten dat vraag 1 en vraag 2 op heden zonder voorwerp komen te vallen. Deze zullen bijgevolg niet verder opgenomen worden door de commissie.

- 3) *Op de website van ABB staan een aantal modeldocumenten, maar ontbreken er volgens mij ook een aantal (bv. oproepingsbrief voor potentiële deelnemers, proces-verbaal, oproeping getuigen, aanstellingsbrieven voor voorzitters en bijzitters, formulieren die de voorzitter tijdens en na de stemming moet invullen, enz.). Zijn die beschikbaar of moeten we deze zelf maken?*

De beschikbare modellen staan op <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/werking-bestuur/burgerparticipatie/volksraadplegingen/modeldocumenten>. De documenten die niet in deze lijst staan worden inderdaad door het lokaal bestuur opgemaakt.

- 4) *Ik vond geen informatie terug over wie als getuige kan optreden tijdens de stemming, hoeveel getuigen mogelijk zijn, enz. Is de werkwijze ongeveer hetzelfde als bij de verkiezingen?*

In de huidige regelgeving is er niets bepaald over de aanwezigheid van getuigen tijdens de stemming. Deze commissie oordeelde eerder al in het [advies 2017/2](#) dat “gelet op de transparantie van de organisatie van een volksraadpleging de commissie van oordeel is dat

getuigen kunnen worden toegelaten bij de stemverrichtingen en de stemopnemingsverrichtingen”.

De regelgeving rond de verkiezingen, opgenomen in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, kan hierbij een leidraad vormen. Uiteraard mogen de getuigen de stemming niet beïnvloeden.

5) *Er wordt in het besluit van de Vlaamse regering gesproken over presentiegelden, maar niet over het bedrag. Hoeveel bedraagt het presentiegeld?*

Artikel 15, derde lid van het Besluit van de Vlaamse Regering van 18 mei 2018 ‘betreffende de organisatie van een gemeentelijke volksraadpleging en een volksraadpleging in het district, en betreffende de samenstelling en de werking van de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen’ (hierna: BVR van 18 mei 2018) stelt dat de leden van het stembureau recht hebben op een presentiegeld dat gelijk is aan het presentiegeld, vermeld in artikel 1, §1, van het Besluit van de Vlaamse Regering van 29 september 2017 ‘tot regeling van de kosten voor de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen’. Eenzelfde bepaling is in artikel 18, tweede lid, van het BVR van 18 mei 2018 opgenomen voor de leden van het telbureau.

6) Uit artikel 20 van het BVR van 18 mei 2018 kan ik niet opmaken hoe het telbureau een stembiljet correct moet registreren in geval er meerdere vragen zijn en er op één van de vragen niet wordt geantwoord. Is het volledige stembiljet dan blanco? Of moeten de beantwoorde vragen als geldig geregistreerd worden en de ene vraag die niet beantwoord is als blanco?

Door de vraagsteller werd reeds verduidelijkt dat deze het wenselijk acht om bij de raadpleging van de bevolking te werken met een vraagstelling die bestaat uit één enkele vraag.

Gelet op de bijkomende duiding van de vraagsteller met name dat een fusie met twee louter hypothetisch is, dient de commissie te besluiten dat de geschetste situatie, waarbij één van de meerdere vragen niet werd beantwoord, op heden niet langer voorligt. Deze adviesvraag is aldus zonder voorwerp komen te vallen en zal bijgevolg niet verder opgenomen worden door de commissie.

7) *Er wordt gevraagd om advies te geven over de volgende vraagstelling: “Moet de gemeente Zwijndrecht fuseren met de gemeenten Beveren en Kruibeke op 1 januari 2025?”*

Er is geen wettelijke of decretale regeling die de lokale besturen ertoe verplicht om te fuseren. In de huidige context geschiedt een fusie derhalve op vrijwillig basis. Indien men de vraag zou stellen of een bepaalde gemeente “moet” fuseren met één of meerdere andere gemeenten, lijkt het ons aldus dat deze in principe negatief beantwoord zal moeten worden.

Aangezien het lokaal bestuur bij haar bevolking wil peilen in welke mate een fusie al dan niet wenselijk wordt geacht, stelt de commissie voor om de vraagstelling als volgt te

herformuleren: *“Wenst u dat de gemeente Zwijndrecht fuseert met de gemeenten Beveren en Kruibeke op 1 januari 2025? JA/NEE”*.

Door de vraagstelling als dusdanig te herformuleren zal men een beter zicht verkrijgen op de visie van de geraadpleegde bevolking en kunnen eventuele interpretatieproblemen vermeden worden.

DIT ADVIES WERD UITGEBRACHT MET EENPARIGHEID VAN STEMMEN.

De voorzitter
Kaat LEUS